

Hof van Beroep te Gent, arrest van 16 juni 2005

Huwelijk gesloten in het buitenland (Marokko) – vordering tot nietigverklaring – 1. rechtsmacht van de Belgische rechter – 2. toepasselijk recht – a) vormvoorwaarden – recht van de plaats huwelijksluiting – b) grondvoorwaarden – nationale wet van elke echtgenoot – 3. schijnhuwelijk – bewijs – toepasselijk recht – lex fori

Mariage célébré à l'étranger (Maroc) – demande d'annulation – 1. juridiction du juge belge – 2. droit applicable – a) conditions de forme – lieu où le mariage a été célébré – b) conditions de fond – droit national de chacun des époux – 3. mariage simulé – preuve – droit applicable – lex fori

2001/AR/386

in de zaak van:

K., wonende te 8500 KORTRIJK, (...) appellant, hebbende als raadsman mr. Croymans-Plaghki Muriel, advocaat (...)

tegen:

1. de Procureur des Konings bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Kortrijk, (...), eerste geïntimeerde,

2. L., wonende te 8500 Kortrijk, (...), tweede geïntimeerde, hebbende als raadsman mr. Decaluwe Lieven, advocaat (...)

velt het Hof het volgend arrest:

De appellant heeft, bij appelakte van 16 februari 2001, tijdig en regelmatig naar de vorm hoger beroep aangetekend tegen het vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, zesde kamer, van 16 november 2000, dat op 19 januari 2001 werd betekend aan de appellant en op 8 februari 2001 aan de tweede geïntimeerde.

(...)

In het bestreden vonnis werd de vordering van de eerste geïntimeerde gegrond verklaard. Het huwelijk tussen de appellant en de tweede geïntimeerde, gesloten te Berkane (Marokko) op 3 oktober 1996, werd derhalve nietig verklaard wat de gevolgen van dit huwelijk in België betreft. Er werd bevolen dat het beschikkend gedeelte van dit vonnis zou overgeschreven worden in het aanvullend register van de burgerlijke stand te Brussel voor het lopend jaar van zodra het afschrift ervan zou overhandigd zijn aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand en er werd gezegd dat er melding van zou gemaakt worden in de boeken van de huwelijksakten van deze stad in de rand van de nietig verklaarde huwelijksakte.

(...)

In zijn appelakte vordert de appellant het bestreden vonnis teniet te doen en te zeggen voor recht dat zijn huwelijk met de tweede geïntimeerde te Berkane (Marokko) op 3 oktober 1996 rechtsgeldig is aangegaan, met verwijzing van de eerste geïntimeerde in de kosten van het geding. In zijn conclusie neergelegd ter terechtzitting van 20 januari 2005 volhardt de appellant in deze vordering.

De eerste geïntimeerde vraagt in zijn respectieve conclusies neergelegd op 15 februari 2002, 9 oktober 2003 en 14 september 2004 het hoger beroep ontvankelijk doch ongegrond te verklaren.

De tweede geïntimeerde vordert in haar conclusie neergelegd op 8 januari 2004 het hoger beroep ontvankelijk doch ongegrond te verklaren en dienvolgens het bestreden vonnis te bevestigen.

Bespreking

1. De appellant heeft de Marokkaanse, de tweede geïntimeerde de Belgische nationaliteit. Zij huwden op 3 oktober 1996 te Berkane (Marokko). Hamvraag terzake is de al dan niet geldigheid van desbetreffend internationaal huwelijk.

2. De vordering werd ingeleid bij dagvaarding van 14 en 16 oktober 1998, hetzij vóór de inwerkingtreding op 1 maart 2001 van de EG-verordening nr. 1347/2000 van de Raad van 29 mei 2000 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake ouderlijke verantwoordelijkheid voor gemeenschappelijke kinderen (PB. L 160 van 30 juni 2000, 19, kortweg Brussel II-Vo genaamd).

De internationale bevoegdheid om de nietigverklaring van het eventueel schijnhuwelijk uit te spreken stond/staat terzake vast op grond van art. 15 B.W. en artikel 635, 2° Ger.W.

De omstandigheid dat het huwelijk voor een vreemde autoriteit werd gesloten, impliceert niet dat de Belgische rechter het geveinsd huwelijk niet zou kunnen nietig verklaren. De nietigverklaring beoogt immers niet de akte (*instrumentum*) te treffen, maar de achterliggende toestand die in deze akte werd opgetekend (*negotium*).

3.1. De rechtsvraag naar het toepasselijk recht dient vooraf te worden gesteld nu het bestreden huwelijk tot de staat van de persoon behoort en de desbetreffende wetsbepalingen tot de openbare orde.

In het op de voorliggende rechtshandeling van 3 oktober 1996 – hetzij vóór de inwerkingtreding van het Wetboek houdend het Internationaal Privaatrecht (WbIPR) op 1 juli 2004 (wet van 16 juli 2004, 5.S 27 juli 2004) – toepasselijk Belgisch internationaal privaatrecht beheerst de wet die van toepassing is op de geldigheidsvoorwaarden van een huwelijk eveneens de nietigverklaring ervan.

Een internationaal huwelijk is geldig gesloten wanneer, voor wat betreft de grondvoorwaarden, beide echtgenoten voldoen aan hun nationale wet en voor wat betreft de vormvoorwaarden de *lex locus regit actum* wordt gevolgd.

De naleving van de vormvereiste is terzake niet ter discussie. De eerste geïntimeerde is van mening dat aan de grondvoorwaarden, meer bepaald de toestemmingsvereiste, niet werd voldaan.

3.2. De nationale wet van ieder van de echtgenoten dient distributief toegepast te worden, onder voorbehoud van de exceptie van de Belgische internationale openbare orde.

In de respectieve toepasselijke wet moet worden nagegaan wat onder toestemmingsvereiste wordt verstaan.

Het totaal gemis aan toestemming is zowel volgens de Marokkaanse als de Belgische wet een reden tot nietigverklaring van het huwelijk. Artikel 4, eerste lid, Mudawwana bepaalt dat het huwelijk is gesloten door aanbod aan de zijde van één der partijen en aanvaarding door de andere en beschrijft het middel daartoe. Artikel 5, eerste lid, Mudawwana maakt als voorwaarde voor de geldigheid van de huwelijksvereenkomst gewag van het aanbod en de aanvaarding van de echtgenoot of diens vertegenwoordiger en van de huwelijksvoogd na toestemming van de echtgenote en haar machtiging van hem daartoe. Artikel 37, eerste lid, Mudawwana schrijft voor dat het huwelijk dat aan een gebrek ten gronde lijdt, kan worden vernietigd.

Ingevolge art. 146 B.W. is de toestemming een grondvoorwaarde bij het sluiten van het huwelijk.

3.3. Het schijnhuwelijk of geveinsd huwelijk werd tot de invoering van artikel 146*bis* B.W. (ingevoegd bij art. 12 wet van 4 mei 1999 – B.S. 1.VII.1999, met inwerkingtreding op 1 januari 2000), naar Belgisch recht niet wettelijk omschreven. De nietigverklaring van een schijnhuwelijk kon slechts uitgesproken worden bij toepassing van de gemeenrechtelijke absolute nietigheidsgronden.

Een schijnhuwelijk doet zich voor wanneer het instituut van het huwelijk niet bedoeld is om een duurzame levensgemeenschap te vormen, doch uitsluitend wordt aangewend om een voordeel te bekomen dat afhangt van de staat van gehuwd te zijn.

Bijgevolg dient aangetoond te worden dat minstens één van beide echtgenoten tot het huwelijk is toegetreden uitsluitend om een andere reden dan om een gezin te stichten.

Het bewijs van de veinzing wordt geleverd overeenkomstig de Belgische wet die de procedure regelt, hetzij door alle middelen van recht, vermoedens inbegrepen.

4. De eerste geïntimeerde slaagt – mede op objectieve gronden – in zijn bewijslast van het bestaan van een schijnhuwelijk.

Volgende precieze en samenhangende vermoedens, weerhouden uit de ter beschikking van het Hof zijnde gegevens (in het bijzonder de politionele informatie), dwingen de overtuiging af dat de appelland het huwelijksinstituut heeft misbruikt om hem in staat te stellen als vreemdeling in het Rijk te verblijven:

- de appelland verbleef in 1996 illegaal in België;
- tussen de kennismaking van de appelland en de tweede geïntimeerde (juni 1996) en het huwelijk (oktober 1996) verstreken er slechts enkele maanden;
- het huwelijk werd in Marokko gesloten;
- dankzij dit huwelijk heeft de appelland een visum gezinshereniging verkregen;
- de appelland diende daarop ettelijke maanden te wachten omdat de tweede geïntimeerde de *'toestemming tot huwelijk'* (vrije vertaling, stuk 6 eerste geïntimeerde) niet wilde ondertekenen; zij deed dit pas op 17 januari 1997 na door een broer van de appelland onder druk te zijn gezet;
- de appelland werd, komende van Marokko, ingeschreven op het adres van deze broer vanaf 14 augustus 1997;
- de gehuwden woonden op 13 november 1997 op een verschillend adres en waren in België nooit samen gedomicilieerd;
- hun 'samenwonen' in België was uitermate kort en voorafgaand aan het huwelijk;
- de tweede geïntimeerde keerde reeds alleen naar België terug op 16 oktober 1996;
- tijdens de periode van bijna een jaar tussen het huwelijk en het naar België komen hield de appelland quasi geen of geen bewezen contact met zijn echtgenote, dit niettegenstaande brieven die zij hem aanvankelijk nog richtte tot december 1996;
- de tweede geïntimeerde heeft haar huwelijk niet bekend gemaakt bij de ambtenaar van de burgerlijke stand te Kortrijk;
- de tweede geïntimeerde ging relatief spoedig een nieuwe relatie aan, waaruit een kind werd geboren.

De verklaringen van de tweede geïntimeerde tijdens het politioneel onderzoek en naar aanleiding van het onderzoek ter terechtzitting voor de eerste rechter doen aan één en ander geen afbreuk, wel integendeel.

In de gegeven omstandigheden kan met zekerheid de nietigverklaring van het huwelijk worden uitgesproken, nu blijkt dat de intentie van minstens één van de echtgenoten (de appelland) niet gericht

was op het tot stand brengen van een duurzame levensgemeenschap maar enkel op het bekomen van een verblijfsrechtelijk voordeel dat is verbonden aan de staat van gehuwde.

De bewering van de appellant als zou de tweede geïntimeerde, door het voeren van onderhavige procedure, op een snellere en efficiëntere wijze dan door een echtscheidingsprocedure een einde aan het huwelijk hebben willen stellen, wordt ontkracht door de vaststelling dat het initiatief tot onderhavige procedure uitging van het openbaar ministerie en door de procesduur.

5. Artikel 1 Mudawwana omschrijft het huwelijk als een wettelijk contract waarbij een man en een vrouw zich verenigen voor een gemeenschappelijk en duurzaam huwelijksleven. Het streeft naar een trouw en zuiver leven met de wens tot het verwekken van nakomelingen op stabiele grondslagen, door het stichten van een gezin dat, onder de leiding van een man, de echtgenoten de mogelijkheid biedt hun wederzijdse verplichtingen na te komen in veiligheid, vrede, affectie en wederzijdse eerbied. Ook met in achtneming van de artikelen 1, 4, eerste lid; 5, eerste lid, en 37 Mudawwana (alle hoger aangehaald) kan derhalve besloten worden dat de appellant niet is toegetreden tot het instituut van het huwelijk nu hij alleen gehuwd is om zijn verblijf in België te vergemakkelijken en niet om een gezin te stichten.

6. Het bestreden vonnis kan worden bevestigd, zij het op voormelde gronden. Over de kosten werd door de eerste rechter passend beslist.

7. Alle anders luidende conclusies worden door het Hof verworpen als ongegrond, niet dienend en/of irrelevant.

OP DIE GRONDEN,
HET HOF,

recht doende op tegenspraak,

(..)

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk, doch wijst het af als niet gegrond.

(...)

Aldus gewezen en uitgesproken in openbare terechtzitting van het Hof van beroep te Gent, elfde kamer, zetelende in burgerlijke zaken, op zestien juni tweeduizend en vijf.

aanwezig: S. De Bauw, raadsheer, A. Deene, raadsheer, D. Van Der Kelen, raadsheer, D. Van Den Driessche, griffier

